

**RAKENNEPOLIITTINEN OHJELMA III RAPORTOINTI 15.11.2013
TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ**

15.11.13 klo 13:00

RAKENNEPOLIITTINEN OHJELMA TALOUDEN KASVUEDELLYTYSTEN VAHVISTAMISEKSI JA JULKISEN TALOUDEN KESTÄVYYSVAJEEN UMPEEN KUROMISEKSI

1.2*

1. Esityksen substanssiydin

A. Voimassa oleva lainsäädäntö:

- Ikääntyneiden työntekijöiden ja työnhakijoiden asemaan vaikuttava **voimassa oleva** työ-, työturvallisuus- ja työterveyshuoltolainsäädäntö ovat ajan tasalla.
- Taustamuistiossa on laaja selvitys siitä, voidaanko *työvoiman vähentämisjärjestystä* koskevalla sääntelyllä parantaa ikääntyneiden asemaa kollektiivissa irtisanomisissa. Työryhmä katsoi, että Ruotsin lainsäädännössä omaksutun kaltainen järjestelmän aiheuttaisi monia ongelmia sekä työmarkkinoilla että lainsäädännössä eikä siten pitänyt sellaista järjestelmää tarkoituksenmukaisena.

Eduskunnan käsittelyssä oleva lainsäädäntö

- Ammatillisen osaamisen kehittämistä koskeva lakipaketti; *yhteistoimintalakien henkilöstö- ja koulutussuunnitelmia* koskevissa muutoksissa otettu huomioon ikääntyneiden sekä työttömyys- ja työkyvyttömyysuhan alaisten tarpeet. Muutokset tulevat voimaan 1.1.2014 ja niiden täytäntöönpanoon (markkinointiin) hyvän henkilöstöpolitiikan perustana on panostettava (sisältäen osaamisen kehittämiseen varatun taloudellisen kannusteen täysimääräisen käytön).
- *Työttömyysturvalain muutos*, joka koskee työnantajan omavastuumaksun suuruutta irtisanottaessa ikääntyneitä työntekijöitä. Muutokset voimaan 1.1.2014.

Tulossa oleva lainsäädäntö

- *Yhdenvertaisuuslain* kokonaisuudistus (joulukuu 2013) Esityksessä tullaan kiinnittämään erityistä huomiota *ikään* kiellettyinä syrjintäperusteena ja toisaalta ikään perustuvaan erilaiseen kohteluun oikeuttamisperusteena (työllisyys- ja työmarkkinoita koskeva peruste), jotta ikääntyneille suunnattavat erityistoimet olisivat mahdollisia yhdenvertaisuuden näkökulmasta.
 - *Pitkäaikaistyöttömien, osatyökykyisten ja muiden vaikeassa asemassa olevien* työllistymisedelytysten parantamista jatketaan omien hankkeidensa puitteissa.
- > Muilta osin palvelussuhdelainsäädännössä ei näytä olevan sellaisia muutostarpeita, jotka olisi tarpeen toteuttaa ennen eläkeratkaisuja.**

B. Voimassa olevien ja uusien säännösten **toimeenpanoon** on kiinnitettävä erityistä huomiota ikääntyneiden aseman parantamiseksi.

- *Työterveyshuollon ja työnantajan välistä yhteistyötä* tulee parantaa ja valtioneuvoston asetuksen 708/2013 tarjoamia välineitä käyttää ikääntyneiden työssä jaksamisen edistämiseksi. Työ-

terveyshuoltopalvelujen saatavuuteen, erityisesti pienissä yrityksissä on jatkossa kiinnitettävä huomiota esimerkiksi PIRA-mallin mukaisesti.

- Pidemmällä aikavälillä toteutuva ikääntyvien aseman parantaminen edellyttää pitkäjänteistä, kaikkiin ikäluokkiin kohdistuvia toimia. Keskusjärjestöjen laatima **työkaarimalli**¹ vastaa hyvin näihin tarpeisiin ja sitä samoin kuin **Työelämä 2020 –hanketta** on vietävä eteenpäin mahdollisimman monen työpaikan tavoittamiseksi.
- **Äkillisiin rakennemuutoksiin** liittyvissä joukkoihtisanomisissa ikääntyneille on tarjottava erityistoimia uuden urapolun suunnittelussa ja etsimisessä. Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluilla voidaan vaikuttaa ikääntyneiden koulutukseen hakeutumiseen. Työuran aikainen osaamisesta ja työkyvystä huolehtiminen on tehokkain tapa huolehtia uudelleen työllistymisen edellytyksistä.

Uutta työ-, sosiaaliturva- ja koulutuslainsäädäntöä valmisteltaessa ja voimassa olevaa muutettaessa on tarpeen arvioida työllisyysvaikutukset yleisesti ja erityisesti vaikutukset eri-ikäisten asemaan työmarkkinoilla.

2. Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Esityksellä ei ole välittömiä vaikutuksia valtion budjettiin. Edellä esitetyillä toimilla voi toteutuessaan olla suuri vaikutus työurien pidentämiseen ja yhdessä myöhemmin toteutettavan eläkeratkaisun kanssa merkittävä vaikutus julkisen talouden kestävyYTEEN.

3. Lopputuote

Ikääntyneiden työntekijöiden aseman parantaminen käyttämällä hyväksi voimassa olevaa lainsäädäntöä, työehtosopimusmääräyksiä ja työelämän laatuhankeiden tuloksia .

Ikääntyneiden aseman parantamiseen liittyvää lainsäädäntöä katsotaan kokonaisuutena alkavissa eläke-neuvotteluissa.

Luokka E

4. Varaukset

Ei varauksia.

5. Syventävä liitemuistio

Muistio: Ikääntyneiden työllisyyden parantaminen

¹ Työkaarimalli on ikäohjelma, jossa otetaan huomioon kaikki (eri-ikäiset) työntekijät ja heidän työkaarensa eri vaiheisiin liittyvät tarpeet. Tavoitteena on tuottava yritys ja hyvinvoiva koko henkilöstö. Työkaarimalli tarjoaa tietoa, josta ammentamalla työpaikat voivat rakentaa omiin tarpeisiinsa omat kehityspolunsa. Mallissa kiinnitetään huomiota mm. ikäjohtamiseen, keinoihin, joilla voidaan sovittaa yhteen työpaikan ja työntekijöiden tarpeita työn hallinnan, työaikajärjestelyiden, työn muokkaamisen ja terveystarkastusohjelmien avulla.

1.10***1. Toimenpide-ehdotus**

Vuorotteluvapaalakeia ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti:

Työhistoriaedellytys nostetaan 17 vuoteen. Vuorotteluvapaalle jäävälle säädetään yläikäraja, joka on lakisääteisen vanhuuseläkkeen alaikäraja vähennettynä 3 vuodelle, jolloin vapaan ja eläkkeelle jäämisen väliin jää aina vähintään yksi vuosi. Vuorotteluvapaan kesto muutetaan 100–360 kalenteripäiväksi. Jaksotetun vuorotteluvapaan vähimmäiskesto nostetaan 100 kalenteripäiväksi. Vuorotteluvapaasopimuksessa sovittujen jaksosten ajankohtien muuttaminen säädetään mahdolliseksi työnantajan ja työntekijän välisellä sopimuksella. Työsuhteen päättymisen työntekijästä riippumattomasta syystä kesken vuorotteluvapaan ei estä vuorottelukorvauksen saamista työsuhteen päättymiseen asti, vaikka vuorotteluvapaa ei olisi työsuhteen päättymiseen mennessä kestänyt 100 kalenteripäivää.

Lisäksi selvitetään lainsäädäntötarpeet muissa EU/ETA-maissa tehdyn työn ottamiseksi huomioon laskettaessa työhistoriaedellytyksen täyttymistä. Edelleen selvitetään tarpeet lain, ohjeistuksen ja/tai vuorotteluvapaata koskevien lomakkeiden muuttamiseksi siten, että vuorottelusopimuksen ja vuorottelusijaisen työsuopimuksen myöhästynyt toimitus ei estäisi vuorottelukorvauksen saamista vuorotteluvapaan alkamisesta lukien.

2. Arvio taloudellisista vaikutuksista

Vuorotteluvapaalle jääneiden määrä on vuosina 2005–2012 vaihdellut 16 800 ja 22 500 välillä. Vuonna 2012 vuorotteluvapaalle jäi noin 20 670 henkilöä. Vuorotteluvapaan käyttö jakautuu ikäluokittain siten, että vuonna 2012 vuorotteluvapaalle jääneistä alle 30-vuotiaita oli 0,1 %, 30–39-vuotiaita oli 12 %, 40–49-vuotiaita 30 %, 50–59-vuotiaita 51 % ja yli 60-vuotiaita 6 %. Vuorotteluvapaan keskimääräinen kesto on tilastojen mukaan 28 viikkoa, ja jakson keskimääräinen pituus 105 kalenteripäivää.

Toimenpiteen suorat budjettivaikutukset valtiolle ovat vuositasolla säästöä 8–10 miljoonaa euroa (kokonaisvaikutukset säästöä 18–22 miljoonaa euroa). Karkean arvion mukaan toimenpiteet lisäävät työllisyyttä vuositasolla vähintään 1400 henkilötyövuodella ja näin ollen osaltaan pienentää julkisen talouden kestävyysvajetta.

3. Lopputuote sekä käsittely- ja voimaantulo

Vuorotteluvapaalain muuttamista koskevan HE:n kolmikantainen valmistelu aloitetaan välittömästi. Työryhmän arvion mukaan lakimuutokset voisivat tulla voimaan syksyn 2014 aikana. Vuorotteluvapaalle jäävälle säädettävä yläikäraja tulisi kuitenkin voimaan eri aikataulussa esimerkiksi siten, että yläikäraja koskisi vuonna 1957 ja myöhemmin syntyneitä tai niin, että yläikärajaa koskeva säännös tulisi voimaan myöhemmin.

Toimenpide kuuluu luokkaan B.

4. Varaukset -

5. Liitemuistio Liitteenä taustamuistio, jossa on mm. tilasto- ja tutkimustietoja vuorotteluvapaasta sekä työryhmän perustelut toimenpide-ehdotukselle.

1.12.a) Valtion kotouttamisohjelman toimeenpanon tehostaminen

1. Esityksen ydin

Valtion kotouttamisohjelman toimeenpanoa tehostetaan neljässä kokonaisuudessa: kotoutumiskoulutuksen kehittäminen Osallisena Suomessa -hankkeen tulosten perusteella, oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen järjestäminen (vastuutaho: OKM), kotouttamisen osaamiskeskuksen perustaminen, sekä pakolaisten kuntaan osoittamisen tehostaminen. Kaikkien toimintojen tavoitteena on kotouttamistoimenpiteiden parempi kohdentaminen ja saatavuuden parantaminen, hyödyntämällä laajan hanketyön kokemukset systemaattisesti ja monialaista ja –toimijaista yhteistyötä vahvistamalla. Paikallisen osaamisen tukeminen, perusopetuksen mahdollistaminen kaikille maahanmuuttajille, kotoutumiskoulutuksen joustavat toteuttamistavat ja –sisällöt ja parantunut saatavuus, sekä pakolaisten kuntapaikkojen saannin nopeuttaminen parantavat maahanmuuttajien edellytyksiä asettua suomalaiseen yhteiskuntaan, vahvistaa heidän osallistumistaan työmarkkinoille, ja vähentää heidän riippuvuuttaan tulonsiirroista. Toimenpidekokonaisuutta on käsitelty kotoutus- ja maahanmuuttopoliittisessa ministerityöryhmässä 30.11.2013. Opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää oppivelvollisuusiän ylittäneiden maahanmuuttajien mahdollisuuden perusopetuksen oppimäärän suorittamiseksi siten, että tavoitteena on varmistaa pysyvät järjestämis- ja rahoituskeinot vuoteen 2015 mennessä.

2. Arvio taloudellisista vaikutuksista

Budjettivaikutus

Suorat lisäykset valtion talousarvioon ovat: 2 milj. € vuosittain momentille 32.70.03 (kotouttamisen osaamiskeskus), sekä julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen momentille 32.30.51 2014: 10 milj., 2015: 20 milj., 2016: 20 milj., **yhteensä 2014-2016: 56 milj. € (valtiontalouden kehityksen 2013-2016 mukaisia).**

Aikuisten maahanmuuttajien perusopetuksen pysyvien rakenteiden vuosikohtainen menoerä on arvioilta n. 6 miljoonaa euroa (valtio 50 % - kunta 50 %) 2015-; OKM:n pääluokka

Vastaanottokeskukseen majoitetun turvapaikanhakijan kustannukseksi on arvioitu valtion tulo- ja menoarvoissa noin 15 000 € vuodessa. Mikäli vastaanottokeskukseen majoittumista voidaan lyhentää keskimäärin kuukaudella, tämä johtaa vuosittaisella 3 000 hakijan määrällä noin **3,6 milj. €** säästöön.

Kestävyysvaikutus

Pidemmällä tarkastelujaksolla voidaan arvioida, että toimenpide lisää maahanmuuttajien tuloja, ja vähentää heidän riippuvuuttaan työmarkkinaetuksista ja toimeentulotuista, tavoitteena keskimäärin noin 2-3 kuukauden vähentynyt työmarkkinatuen tarve, **arviolta 30 milj. € vuosittain 2017-**

3. Lopputuote

a1) Kotoutumiskoulutuksen kehittäminen

Esitykset kotoutumiskoulutuksen rakenteiden, lainsäädännön ja rahoituksen uudistamisesta- 31.12.2014; **Luokka E**

a2) Oppivelvollisuuden ylittäneiden maahanmuuttajien perusopetuksen oppimäärän suorittaminen

Hanketyöryhmän määräaika on 31.5.2014. Tarvittavat esitykset tehdään tämän jälkeen OKM:n toimesta. **Luokka C-D**

a3) Kotouttamisen osaamiskeskuksen perustaminen

Kotouttamisen osaamiskeskus perustetaan TEM:öön tammikuussa 2014. Valmistelu etenee aikataulussa. **Luokka A.**

a4) Pakolaisten kuntaan osoittamisen tehostaminen

Hallitus on päättänyt pakolaiskiintiön kasvattamisesta 1050:een syyrialaispakolaisten vastaanottamiseksi ja tarvittavan lisärahoituksen osoittamisesta. HAAPA- ja VIPRO-hankkeissa selvitetään toukokuuhun 2014 mennessä kuntien kantoja pakolaisten vastaanoton kehittämistarpeista, korvausjärjestelmän selkiyttämistä, ilman huoltajaa tulleiden alaikäisten pakolaisten tilannetta, ja laaditaan sopimuksia kuntien kanssa hätätapausten vastaanotosta.

Luokka C – D

1.12.b) Väilyömarkkinatoiminnan vaikuttavuuden parantaminen

Esityksen substanssiydin: Väilyömarkkinatoiminnan kehittämisen tavoitteena on vaikuttavuuden parantaminen eli väilyömarkkinoilla työkokeilussa tai palkkatuetussa työssä olevien työttömien siirtymien lisääminen avoimille työmarkkinoille ja ammatilliseen koulutukseen. Lisäksi tavoitteena on parantaa väilyömarkkinatoimijoiden mahdollisuuksia tarjota työkokeilupajakoja ja palkkatuettua työtä heikossa työmarkkina-asemassa oleville.

Kehittämistoimenpiteet pohjautuvat selvityshenkilö Tarja Filatovin ehdotuksiin väilyömarkkinoiden kehittämiseksi (TEM raportteja 7/2013). TEM on laatinut toimeenpanosuunnitelman toteutettavista ehdotuksista. Pääpaino toimenpiteissä on TE-hallinnon ja väilyömarkkinatoimijoiden sekä väilyömarkkinatoimijoiden ja yritysten välisen yhteistyön kehittämisessä. TE-toimistojen ja väilyömarkkinatoimijoiden yhteistyön kehittämiseksi TE-toimistot nimeävät väilyömarkkinakoordinaattorin/-koordinaattoreita, joiden vastuulla on kumppanuusmallin toteuttaminen. Väilyömarkkinatoimijoiden ja yritysten sekä muiden työnantajien yhteistyön kehittämiseksi vuonna 2014 pilotoidaan ns. bonusmallia, mikä tarkoittaa sitä, että väily-

työmarkkinatoimijalle, joka hankkii välityömarkkinoilla palkkatuetussa työssä olleelle työpai-
kan, maksetaan palkkio.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista: jos kehittämistoimenpiteillä onnistutaan paran-
tamaan välityömarkkinoilla tarjottujen työvoimapalvelujen vaikuttavuutta, pitkäaikaistyöt-
tömyydestä aiheutuvat työttömyysturvamenot ja muut menot vähenevät. Euromääräisiä vai-
kutuksia ei ole tässä vaiheessa esitettävissä.

Lopputuote: Kehittämistoimenpiteet ajoittuvat vuosille 2013 ja 2014. Luokka E.

1.12. c) Osatyökykyisten toimintaohjelma

TE-hallinnon toimenpiteet sisältyvät STM raportointiin.

1.12.d) Pitkäkestoinen työllistämistuki ikääntyneille

Esityksen substanssiydin:

Selvitetään vaihtoehdot, joilla voidaan pidentää palkkatuen enimmäiskesto nykyisestä
ikäntyneiden pitkäaikaistyöttömien osalta. Arviointikriteereinä käytetään seuraavia ikäryh-
miä ja työttömyyden kestoja: 55 vuotta, 58 vuotta, 60 vuotta ja 62 vuotta täyttäneet, joiden
työttömyys on kestänyt vuoden tai kaksi vuotta.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Jos mahdollinen muutos toteutetaan nykyisillä työvoimapalveluihin käytettävissä olevilla
määrärahoilla, se tarkoittaa palkkatuen suuntaamista nykyistä enemmän ikääntyneisiin, mikä
puolestaan vähentää muiden työttömien työnhakijoiden pääsyä palkkatuettuun työhön ja si-
tä kautta avoimille työmarkkinoille. Pitkäkestoinen palkkatuki pidentää ikääntyneiden työ-
uria vähintään palkkatukijakson ajan.

Lopputuote:

HE annetaan 2014 ja säännökset tulevat voimaan 1.1.2015. Luokka E.

1.12. e) Sosiaalisia yrityksiä koskevan lainsäädännön arviointi

Esityksen substanssiydin: Vuonna 2004 voimaan tullessa laissa sosiaalisista yrityksistä mää-
riteltyjen sosiaalisten yritysten merkitys työmahdollisuuksien tarjoajana osatyökykyisille ja
pitkäaikaistyöttömille ei ole ollut määrällisesti kovin merkittävä. Em. vuoksi selvitetään sosi-
aalisten yritysten merkitys heikossa työmarkkina-asemassa olevien työttömien työllistymisen
edistämisessä, sosiaalisen yrityksen toimintamallin toimivuus ja suhde muihin toimintamal-
leihin (mm. yhteiskunnalliset yritykset, työpankki -kokeilu).

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista: jos toimintamallia onnistutaan kehittämään siten, että osatyökykyisille ja pitkäaikaistyöttömille saadaan lisää työllistymismahdollisuuksia, työttömyydestä aiheutuvat työttömyysturvamenot ja muut menot vähenevät. Euromääräisiä vaikutuksia ei ole tässä vaiheessa esitettävissä.

Lopputuote: jos säädösmuutoksiin päädytään, HE annetaan syksyllä 2014 ja lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2015. Luokka E.

1.12. f) Heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen julkisia hankintoja hyödyntämällä

Esityksen substanssiryhmä: Tavoitteena on parantaa heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymismahdollisuuksia julkisten hankintojen avulla. Lakiin julkisista hankinnoista sisältyy mahdollisuus käyttää sosiaalisia näkökohtia hankinnoissa. Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisee loppuvuonna 2013 sosiaalisesti vastuullisista julkisista hankinnoista oppaan, jossa on otettu huomioon mm. työllisyysnäkökohtia. Uudistuvan EU-lainsäädännön keskeisenä tavoitteena on sosiaalisten näkökohtien huomioimisen tehostaminen. EU-direktiivi annetaan helmikuussa 2014, HE annettaneen syksyllä 2015 ja säännökset tulevat voimaan helmikuussa 2016.

Ajalla 1.9.2012 – 31.12.2015 toteutettavan työllisyyspoliittisen kuntakokeilun tavoitteena on pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen. Kuntakokeilussa pyritään löytämään keinoja työmahdollisuuksien luomiseen pitkäaikaistyöttömille. Tässä tarkoituksessa kuntakokeiluun kuuluvissa kunnissa on suunniteltu hyödynnettäväksi julkisia hankintoja. Se, kuinka moni kokeilukunnista tulee käyttämään työllisyysnäkökohtia julkisissa hankinnoissaan, käy ilmi kokeilun edetessä.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista: jos julkisissa hankinnoissa onnistutaan lisäämään työllisyysnäkökohtien käyttöä, pitkäaikaistyöttömyydestä aiheutuvat työttömyysturvamenot ja muut menot vähenevät. Euromääräisiä vaikutuksia ei ole tässä vaiheessa esitettävissä.

Lopputuote: Luokka E.

1.13

Esityksen substanssiydin (tarkennuksia liitemuistiossa):

1. Parannetaan osaamis- ja koulutustarpeiden ennakointia ja otetaan käyttöön uusia ennakoinnin välineitä (liittymä hankkeeseen 2.9)
2. Lisätään ammatillisen työvoimakoulutuksen joustavuutta ja kysyntä-/tarvelähtöistä räätälöintiä niin työnantajien kuin henkilöasiakkaiden tarpeista lähtien
3. Lisätään työelämlähtöisiä ja muita joustavia koulutussisältöjä tutkintoon tai sellaisen osaan johtavan koulutuksen rinnalla ammatillisen työvoimakoulutuksen nopean reagoituvuuden turvaamiseksi
4. Selkiytetään OKM:n ja TEM:n työnjakoa aikuiskoulutuksen kohdentamisessa ja toteutuksessa (hallitusohjelman kirjauksen mukainen virkamiesvalmistelu käynnissä)
5. Henkilö- ja työnantaja-asiakkaiden osaamisen kehittämiseen liittyviä monikanavaisia ohjauspalveluja kehitetään.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Budjettivaikutus: Koulutuksen suuntaaminen toteutetaan olemassa olevien budjettiraaamien puitteissa.

Kestävyysvaikutus: Koulutusvarannon supistuminen kasvattaa vuoden 2017 tasossa työvoiman tarjontaa noin 2 000 henkilöllä ja tehostunut ennakointitiedon käyttö parantaa koulutuksen jälkeistä työhönsijoittumista runsaat 3 %-yksikköä, mikä parantaa työllisyyttä n. 600 henkilöllä (efektiivinen työvoiman tarjontavaikutus).

Loppuote: Nykyistä joustavampi työ- ja elinkeinoelämän murroksen aiheuttamiin laadullisiin ja määrällisiin osaamis- ja työvoimatarpeisiin vastaava ammatillisen koulutustarjonnan kokonaisuus, jonka tuloksena koulutuksen suorittaneet sijoittuvat avoimille työmarkkinoille työvoima kysyville aloille tai aloittavat elinkeinotoiminnan. **(LUOKKA: E)**

Aikataulu: Toimintamallin kehittämistyö painottuu vuoteen 2014.

1.15

Pitkäaikaistyöttömien ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien palvelujärjestelmän kehittämiskokonaisuuteen sisältyy kahdeksan toimenpidettä, joista seitsemän sisältyy rakennepoliittiseen ohjelmaan. Kehittämistoimenpiteiden keskiössä on työvoiman palvelukeskus (TYP) –verkoston rakentaminen, jolla pyritään kokoamaan eri toimijoiden palvelut yhteen ja selkiyttämään valtion ja kuntien työnjakoa pitkäaikaistyöttömien ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistämiseksi. Muita toimenpiteitä ovat välityömarkkinatoiminnan vaikuttavuuden parantaminen (1.12. b), osatyökykyisten toimintaohjelma (1.12. c), pitkäkestoinen palkkatuki ikääntyville (1.12. d), sosiaalisia yrityksiä koskevan lainsäädännön arviointi (1.12. e), heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen julkisia hankintoja hyödyntämällä (1.12. f) ja työmarkkinatuen rahoitusvastuun muutos (1.18). Lisäksi kehittämiskokonaisuuteen kuuluu hallitusohjelmaan sisältyvä kuntakokeilu.

Esityksen substanssiydin: Työvoiman palvelukeskus –verkosto kokoaa yhteen ne TE-toimistojen, kuntien ja Kelan palvelut, joilla pyritään parantamaan pitkäaikaistyöttömien työmarkkinavalmiuksia ja edistämään heidän työllistymistään. Verkoston toiminnan tavoitteena on pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen, työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäiseminen ja työllistymisen edistäminen. Työ- ja elinkeinoministeriön asettama työryhmä valmistelee esityksen työvoiman palvelukeskus (TYP) -toimintamallin laajentamiseksi, lakisääteistämiseksi ja rahoituksen turvaamiseksi. Kuntien tiedonsaantia niistä henkilöistä, joiden osalta kunta vastaa työttömyyden aikaisesta työmarkkinatuesta parannetaan muuttamalla työttömyysturvalakia samalla, kun valmistellaan muutokset työmarkkinatuen rahoitusmalliin.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista: jos verkosto onnistuu tehtävässään pitkäaikaisyöttömyydestä aiheutuvat työttömyysturvamenot ja muut menot vähenevät. Euromääräisiä vaikutuksia ei ole tässä vaiheessa esitettävissä.

Lopputuote: TYP-lakia koskeva HE annetaan budjettilakina 2014 ja lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2015. HE työttömyysturvalain muuttamisesta annetaan 2014 ja säännösmuutokset tulevat voimaan 1.1.2015. **Luokka E.**

1.16

Esityksen substanssiydin: Työttömän työnhakijan yleisenä velvollisuutena on hakea työtä ja koulutusta sekä hakea ja osallistua työllistymissuunnitelmia sovittuihin palveluihin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät työmarkkinavalmiuksia ja työllistymistä. TE-toimiston tehtävänä on tarjota työtä ja koulutusta sekä järjestää suunnitelmaan sisältyviä palveluja. Työttömyysjaksojen lyhentämiseksi työnvälitystä tehostaan ja työnhakijan aktiivista osallistumista palveluprosessissa lisätään.

Työnvälityksen roolia lisätään systemaattiseen yrityskontaktointiin perustuvalla rekrytointitarpeiden kartoittamisella ja ennakkoinnilla. Työnvälitykseen ilmoitettavien työpaikkojen määrän lisääminen mahdollistaa työtarjojen määrän lisäämisen. Työtarjoja tehdään laajasti erilaisiin työmahdollisuuksiin. Työtarjojen käytön tavoitteet on sisällytetty ELY-keskusten ja TE-toimistojen tulossopimuksiin vuodelle 2014.

Työllistymissuunnitelmassa sovitaan, millä tavoin työnhakija itse hakee työtä ja miten TE-toimisto tukee työnhakua. Suunnitelmassa sovitaan myös, mitä palveluja työnhakijalle tarjotaan ja mihin palveluihin työnhakija itse hakeutuu. Työtarjojen tulosten ja työllistymissuunnitelmien toteutumisen seuranta tehostuvat vuonna 2014. Työnhakija voi ilmoittaa verkon kautta työtarjojen tuloksesta ja työllistymissuunnitelmassa sovittujen tehtävien ja palvelujen toteutumisesta TE-toimistolle. Työnhakijan ilmoituksen sisällöstä riippuen TE-toimisto saa suoraan tietojärjestelmästä kehoituksen tarkistaa työnhakijan tilanne tai selvittää tämän oikeutta työttömyysetuuteen. Tietojärjestelmä voi myös tuottaa automaattisia selvityspyyntöjä työnhakijalle.

Muutokset työnhakijan asiakasprosessiin tammikuussa 2014 parantavat työnhakijan palvelua. Työhaun aloitukseen tarkoitettua verkkopalvelua uudistetaan siten, että verkkopalvelussa asiakkaan tilannetta kartoitetaan nykyistä tarkemmin asiakkaan palvelutarpeen määrittämiseksi ja työttömyysetuuden työvoimapolitiittisten edellytysten selvittämiseksi. Ne asiakkaat, joilla työhaun alkaessa ei ole tiedossa muutosta tilanteeseensa, saavat entistä nopeammin TE-toimiston asiantuntijapalvelua. TE-toimisto ottaa yhteyttä asiakkaaseen kahden viikon kuluessa työhaun aloituksesta ja sopii palvelun jatkumisesta. Yhteydenpitoa TE-toimiston ja asiakkaiden välillä tiivistetään.

Henkilöasiakkaalle tarkoitettujen sähköisten asiointipalvelujen käyttöastetta lisätään tehostamalla valtakunnallista tiedotusta sekä parantamalla palvelujen käytettävyyttä. Palvelujen sisällöllisen kehittämisen lisäksi käytettävyyttä parannetaan kokoamalla palvelut yhdelle sivustolle.

TE-toimiston tehtäviä työttömyysturvan toimeenpanossa vähennetään antamalla jatkossa nykyistä enemmän työvoimapolitiittisia lausuntoja automaattisesti sekä tuottamalla automaattisia selvityspyyntöjä työha-

kijan verkkopalvelussa ilmoittamien tietojen perusteella. Eräitä työttömyysetuuden saamisen edellytyksiä siirretään TE-toimistolta työttömyysetuuden maksajan ratkaistavaksi. Lisäksi yksinkertaistetaan työttömyysetuuden saamisen edellytyksiä ja TE-toimistojen työttömyysturvaan liittyviä toimintatapoja. Arvioidaan työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää suhteessa edellä kerrottuun.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista: TEM:ssä on arvioitu, että yhden päivän keskimääräinen tehostuminen työpaikkojen täyttymisessä kasvattaisi työllisyyttä todennäköisesti vajaalla 500 hengellä ja kasvattaisi tuotannon arvoa noin 20 miljoonalla eurolla.

Loppuote: työttömyysturvalakiin tulevia muutoksia koskeva HE annetaan vuonna 2014 ja muutokset tulevat voimaan viimeistään vuonna 2015. Luokka E.

1.17

Esityksen substanssiydin: Palkkatukeen liittyvää työnantajien hallinnollista taakkaa kevennetään ja arvioidaan mahdollisuudet muuttaa palkkatuen rakenne nykyistä yksinkertaisemmaksi. Toimenpiteillä pyritään lisäämään yritysten osuutta palkkatuetun työn tarjoajana, mikä puolestaan parantaa palkkatuetun työn vaikuttavuutta.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista: Ei vaikuta valtion budjettiin. Vaikutusta julkisen talouden kestävyYTEEN ei ole mahdollista arvioida tässä vaiheessa.

Lopputuote: Sähköinen maksatushakemus otetaan käyttöön tammikuussa 2014. Arvio mahdollisuudesta muuttaa palkkatuen rakenne yksinkertaisemmaksi valmistuu 30.4.2014 mennessä. Jos palkkatukijärjestelmää esitetään muutettavaksi, HE annetaan syksyllä 2014 ja säännökset tulevat voimaan 1.1.2015. **Luokka E.**

1.18

Esityksen substanssiydin: Työmarkkinatuen rahoitusmuutoksen tavoitteena on luoda nykyistä kannustavampi rahoitusjärjestelmä, nostaa pitkäaikaistyöttömien osallistumisastetta työllistymistä edistävissä palveluissa ja selkiyttää valtion ja kuntien työnjakoa pitkäaikaistyöttömien palveluiden järjestämisessä. Maalikuussa 2013 tehtyyn kehyspäätökseen perustuvan työmarkkinatuen rahoitusmuutoksen valmistelu on aloitettu TEM:n johdolla. TEM on tilannut valmistelun tueksi tutkimuksen työmarkkinatuen nykyisestä rahoitusmallista ja uudistuksen ennakoituista vaikutuksista. Tutkimus valmistunee maaliskuussa 2013. Työmarkkinatuen rahoitusmuutos liittyy kiinteästi työvoiman palvelukeskus –valmisteluun (1.15), koska TYP-valmistelussa pyritään varmistamaan se, että kunnat pystyvät nykyistä paremmin vaikuttamaan työllistymistä edistävien palvelujen tarjoamiseen niille työttömille, joiden työttömyyden aikaisesta työmarkkinatuesta kunnat maksavat osan .

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista: jos em. tavoitteissa onnistutaan, pitkäaikaistyöttömyydestä aiheutuvat työttömyysturvamenot ja muut menot vähenevät. Maaliskuussa 2013 tehdyn kehyspäätöksen mukaan työmarkkinatuen rahoitusmuutos tarkoittaa 150 milj. euron rahoitusvastuun siirron kunnille.

Lopputuote: HE annetaan budjettilakina 2014 ja lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2015.

Luokka E.

1.19*

Esityksen substanssiydin: Työtön voi nykyisin lähtökohtaisesti kieltäytyä työttömyysetuutta menettämättä työstä, jos työpaikka sijaitsee yli 80 kilometrin päässä kotoa. Työttömyysturvalakia muutetaan siten, että tällainenkin työ on otettava vastaan, jos päivittäinen työmatka joukkoliikennettä käyttämällä ei koko-aikatyössä ylitä kolmea tuntia. Osa-aikatyössä vastaava aikaraja on kaksi tuntia.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista: Esityksellä ei ole vaikutusta valtion budjettiin. Vaikutus julkisen talouden kestävyYTEEN on vähäinen.

Lopputuote: HE annetaan vuonna 2014 ja säännösmuutos tulee voimaan 1.1.2015
Luokka E.

1.23***1. Esityksen substanssiydin**

- a) Hankitaan ex ante –arviointi työttömyysturvamuutosten odotetuista vaikutuksista. Analyysi suunnitellaan rinnakkain kohdan 1 b analyysin kanssa. Analyysin hankkivat TEM ja STM yhdessä.
- b) Hankitaan meta-analyysi toimenpiteiden 1.12 -1.22 kokonaisvaikutuksista työttömien työllistymiseen ja työvoiman tarjontaan. Yksityiskohtainen tehtävänasettelu toteutetaan rakennepaketin valmistuttua. Analyysin hankkivat TEM ja STM yhdessä.
- c) Arvioidaan kolmikantaisesti politiikkatoimien toteutusta TKE-neuvostossa ja sen jaostoissa. RTT-neuvottelukunta seuraa ja arvioi työpoliittisia toimia kokonaisuutena ja mitä mahdollisia uusia työpoliittisia linjauksia ja painotuksia tarvitaan.

2. Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Kohdissa a ja b hankittavien tutkimusten yhteenlasketut kokonaiskustannukset ovat enintään 140 000 euroa ja ne rahoitetaan olemassa olevien tutkimusmäärärahojen uudelleenkehittämisellä ja jättämällä vastaavalla määrällä muita tutkimuksia hankkimatta. Toimenpiteiden kestävyysvaikutukset syntyvät tutkimustulosten ja niistä seuraavien politiikkavaikutusten kautta, mahdollisesti myös kolmikantaisesti harkittavien uusien toimien kautta.

3. Lopputuote

Lopputuotteet ovat 2 tutkimusta, jotka valmistuvat vuoden 2014 syksyllä sekä kolmikantainen arviointiprosessi. **Luokka E.**

1.24*

Työllisyys- ja kasvusopimuksen 4.3 kohdan mukaan perustetaan työmarkkinajärjestöjen työryhmä, joka arvioi nykyisen työehtosopimuslakiin ja työriitojen sovittelulakiin perustuvan neuvottelujärjestelmän toimivuutta ja kehittämistarpeita syksyn 2014 loppuun mennessä. Tarkastelun kohteena on erityisesti työehtosopimusten velvoittavuus ja noudattaminen sekä sopimuksen rikkomisesta eri tahoille seuraavat sanktiot. Lisäksi arvioidaan keinoja sovittelujärjestelmän ja erimielisyyksien ratkaisumenettelyn kehittämiseen sekä palkankorotusten toteutumista sopimuksettomilla aloilla. Työryhmän esittämien kehittämistarpeiden jatkovalmistelu tehdään kolmikantaisesti siltä osin kuin ne mahdollisesti edellyttävät lainmuutoksia.

Mahdollinen lainvalmistelu aloitetaan kaksikantaneuvotteluiden päättyttyä, todennäköisesti 2015.

1.25* (A)

Rakennepoliittiseen ohjelmaan sisältyvän kirjauksen mukaan jatketaan TEM:in johdolla jo käynnistynyttä kolmikantaista selvitystyötä asioista, jotka liittyvät nollatyösopimuksiin.

1. Esityksen substanssidiin

Työ- ja elinkeinoministeriön johdolla on kolmikantaisesti valmisteltu lain muutosta, jossa määriteltäisiin, mitä tarkoitetaan lisätyöllä silloin, kun työaika voi työsopimuksen ehtojen mukaan vaihdella. Muutoksessa täsmennettäisiin työntekijän oikeutta kieltäytyä työnantajan tarjoamasta työstä ja korostettaisiin etukäteen laadittavan työvuoroluettelon merkitystä.

Lainmuutos tasapainottaisi työnantajan ja työntekijän oikeuksien ja velvollisuuksien välistä suhdetta.

Tässä vaiheessa näyttää siltä, että esityksestä olisi saavutettavissa yksimielisyys kolmikannassa.

2. Työmarkkinaosapuolten solmimaan **työllisyys- ja kasvusopimukseen** sisältyy nollatyösopimuksia koskeva kirjaus. Siinä osapuolet yksimielisesti toteavat, että työaika vakiintuu joissakin tapauksissa työsuhhteessa noudatettavaksi työsuhteen ehdoksi työsopimuksessa sovittua työaikaehto täydentäen tai sen korvaten. Osapuolet toteavat, että asiaan liittyvä oikeustila on epäselvä. Osapuolet esittävät, että *asetetaan kolmikantainen työryhmä* selvittämään ne kriteerit, joiden vallitessa työajan voidaan katsoa vakiintuvan työsuhteen ehdoksi ja ehdottamaan tarvittavia toimenpiteitä tilanteen selkeyttämiseksi. Tämä hanke toteutetaan erillisenä hankkeena.

3. Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Suunnitellulla lainmuutoksella ei ole suoraa tai välillistä vaikutusta valtion talouteen.

4. Lopputuote

HE annetaan eduskunnalle kevätistuntokaudella 2014.

Koodi on E

5. Varaumat

Ei ole.

6. Syventävä liitemuistio

Muistio liitteenä.

1.25* (B)

Jatketaan TEM:n johdolla selvitystyötä asioista, jotka liittyvät alipalkkauksen epäkohtiin

1. Esityksen substanssiydin

Asiaa selvitetty työelämän sääntelyryhmässä alla olevista asiakokonaisuuksista käsin. Lisäksi asia on käsitelty TIVA-työryhmässä, ks. kohdassa 2.8 esitetty raportti ja taustamuistio

- a) **alipalkkauksen kriminalisointi** (kiskonnantapainen työsyryntä, muut rikostunnusmerkistöt, olemassa olevan tunnusmerkistön muuttaminen) (vastuu OM:llä)

➔ Käsittelyä jatketaan TIVA-työryhmässä

➔ **Rikoslain muuttaminen kuuluu OM:n hallinnonalalle.**

- **Kanneoikeuskysymykset**

- alipalkkausta koskevissa riita-asioissa voidaan käyttää asiasta, erääntyneet saatavat voidaan siirtää esimerkiksi ammattiliitolla perittäväksi (useamman työntekijän saatavien yhtäaikainen käsittely), kanteiden yhdistämisestä säädetään OK 18 luvussa.

- Oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa vuosille 2013–2025 on toimenpide 28 ”Selvitetään ryhmäkannelain soveltamisalan tai ryhmäkannejärjestelmän muuttamista siten, että se mahdollistaisi nykyistä monipuolisemmin juttujen viemisen tuomioistuimeen ryhmäkanteena – keskipitkän aikavälin tavoite”.

➔ **Asian jatkokäsittely OM:ssä (Oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa vuosille 2013–2025)**

Selvitystä tehtäessä tullaan ottamaan huomioon myös komission 10.6.2013 antama tiedonanto ja suositus kollektiivisista oikeussuojakeinoista

- c) **Hollannin ketjuvastuumallin kaltaisen mallin toteuttaminen**

- Hollannissa harmaata taloutta torjutaan ketjuvastuulla ja siihen liittyvällä sulkutilillä.
- Sääntely on alun perin rakennettu verotuksen näkökulmasta ja se perustuu olennaiselta osin siihen, että arvonlisävero, palkasta maksettavat verot, tulovero ja yritysvero tilitetään verottajalle kuukausittain. Hollannin sääntelyllä ei turvata työntekijälle asianmukaisen palkkauksen toteutumista eli tämä malli ei ratkaise alipalkkauskysymystä.

➔ **Asia käsitellään TIVA-työryhmässä.**

- d) **Hallinnollisten seuraamusten säätäminen alipalkkaustilanteisiin puuttumiseksi nopea tuomioistuinprosessin korvaava hallinnollinen menettely (STM) ne bis in idem –kysymykset ratkaistavana**

- Tulisi harkita voisiko jokin hallintoviranomainen antaa reaaliaikaisen tehokkaan hallinnollisen taloudellisen sanktion lainvastaisuuksista, etenkin tapauksissa, joissa rike on yksinkertaisesti todettavissa.
- Hallinnollisen sanktion määrääminen alipalkkaustapauksessa edellyttää useassa tapauksessa kuitenkin työehtosopimuksen palkkamääräyksen tulkintaa.

➔ **asiaan liittyy mm. työehtosopimusten tulkintaan liittyviä kysymyksiä (kohta 1.24).**

➔ **valmistelu STM:n johdolla työsuojelunneuvottelukunnassa**

**e) menettelyt, joilla turvataan työehtosopimukseen perustuvat palkkasaamiset
liittyy rakennepoliittisen ohjelman kohtaan 1.24 (neuvottelu- ja sopimusjärjestelmää koskevat kysymykset työmarkkinaosapuolten käsissä 2014 loppuun asti)**

- Suomessa vähimmäispalkat määräytyvät alakohtaisten työehtosopimusten mukaan.
- Työehtosopimukseen sidottu työnantaja joka tietensä rikkoo tai jonka perustellusti olisi pitänyt tietää rikkovansa työehtosopimuksen määräyksiä, voidaan työtuomioistuimessa tuomita hyvityssakkoon työehtosopimuksen tieteen rikkomisesta. Työnantajaliitolla on valvontavollisuus työehtosopimuksen noudattamisesta.
- Asia käsitellään työtuomioistuimessa. Työtuomioistuimeen asian voi viedä työehtosopimuksen solminut osapuoli tai toissijaisesti laissa säädetyin edellytyksin työntekijä. Työehtosopimukseen sidottu työntekijä voi kuitenkin nostaa suorituskanteen yleisessä tuomioistuimessa.
- Yleissitovuuskentässä yleissitovan työehtosopimuksen palkkamääräyksen sisältö voi tulla arvioitavaksi käräjäoikeusprosessissa.

➔ ***Työehtosopimusjärjestelmään liittyvät kysymykset ovat työmarkkinajärjestöjen välisessä kaksikantaneuvottelussa. Neuvotteluille varattu aika päättyy vuoden 2014 lopussa. Tämän jälkeen asia siirtyy kolmikantapöytään. aikataulu vuoden 2014 loppu.***

1.25* (C)

1. Keskeinen sisältö

Työelämän sääntelyryhmä pohti osa-aikatyöntekijän mahdollisuutta tehdä lisätyötä työsopimuslain säännösten näkökulmasta. Tarkastelun kohteena olivat mm. kysymykset:

- 1) tulisiko laissa säätää lisätyön tarjoamisvelvollisuuden ja vuokratyövoiman käytön välisestä suhteesta.
- 2) tulisiko säätää periaatteista, joilla lisätyönä tarjottu työaika vakiintuu osaksi vähimmäistyöaikaa
- 3) tulisiko säätää lisätöiden jakamisessa sovellettavasta järjestyksestä osa-aikaisten kesken
- 4) tulisiko henkilöstön edustajan tiedonsaantioikeutta vahvistaa ja säätää (yhteistoiminta)menettelystä osa-aikatyön käytön periaatteiden käsittelypaikkana

Työelämän sääntelyryhmä päätyi kysymyksen 1 ja 3 osalta siihen, että ne kumpikin liittyvät osaksi laajempaa kysymystä, eikä niitä voi ratkaista erikseen kokonaisuudesta. Myöhemmässä vaiheessa arvioitavaksi tulee tarve säätää työnantajan omille työntekijöille kohdistuvan työntarjoamisvelvollisuuden ja ulkopuolisen työvoiman välisestä suhteesta. Työntarjoamisen etusijajärjestystä ei voida ratkaista vain lisätyön tarjoamisen järjestyksen kysymyksenä (lomautus- ja irtisanomistilanteet, takaisinottojärjestys). Kohdan 2 osalta kysymys liittyy Työllisyys- ja kasvusopimuksen kirjaukseen. Kysymyksen 4 osalta työaikalaki (luottamusmiehen tiedonsaantioikeus) ja yhteistoimintalakien henkilöstö- ja koulutussuunnitelmia koskeviin pykäliin tulevat muutokset mahdollistavat sen, että yhteistoimintaneuvotteluissa voidaan käsitellä mm. periaatteita osa-aikatyön käytölle ja periaatteita siitä, miten tarjolla olevat lisätyöt voidaan jakaa osa-aikatyöntekijöille.

- tässä vaiheessa ei lainvalmisteluprojektia
- myöhemmässä vaiheessa lainsäädännön muutostarpeita arvioitava uudelleen osana isompaa kysymysryhmää.

→

2. Arvio taloudellisista vaikutuksista

Ei vaikutuksia

3. Lopputuote

Ei toimenpide-ehdotuksia

4. Varaumat

Ei varaumia

5. Syventävä muistio

Osa-aikaisten työntekijöiden mahdollisuudet tehdä lisätyötä

2.0 Kauppojen aukiolo

Kauppojen aukiolon (kohta 2 johdanto) osalta annetaan esitys liikeaikalakiin tehtävästä muutoksesta, jonka on tarkoitus tulla voimaan 1.4.2014, mutta lakiin tulee 4-6 kuukauden siirtymäaika, joka koskee voimassa olevia kauppakeskusten ja yrittäjien välisiä sopimuksia. Muutoksella taataan yrittäjien oikeus vapaapäivään. Eduskunta edellytti kauppojen aukioloa koskevan selonteon yhteydessä toimenpiteitä pienyrittäjien aseman parantamiseksi kauppakeskuksissa. Poikkeuslupien myöntämisen keskittäminen etenee sovitusti eli asetus annetaan vuodenvaihteessa.

2.1a

Esityksen substanssidiin

Esitetään, että rakennepoliittisen ohjelman osana hallitus tekee linjauksen yritystukien uudistamisesta ja määrittelee uudistuksen kohteeksi otettavat tuki-instrumentit.

Tähän sisällytettävien yritystukien keskeiseksi tavoitteeksi asetetaan talouden ja elinkeinorakenteen uudistaminen sekä yritystukien aiempaa vahvemmin suuntaaminen yritysten kasvua ja kansainvälistymistä tukevaan toimintaan sekä t&k&i-toiminnan edellytysten vahvistamiseen.

Tukien muut tavoitteet sovitetaan yhteen tämän kanssa. Äiden tukien osalta rakenneuudistuksen edistämistavoitteesta poikkeaminen on mahdollista muiden yhteiskunnallisesti painavien syiden vuoksi, mutta edellyttää valtioneuvoston päätöstä.

TEM tilaa ulkopuoliselta tutkimusorganisaatiolta läpinäkyvän ja yhteismitallisen arvion uudistuksen kohteena olevien yritystukien vaikutuksista rakennemuutokseen. Tutkimuksessa käydään läpi aikataulun puitteissa niin monta tukimuotoa kuin mahdollista (euromääräisesti suurimmat ensin) tammikuun 2014 loppuun mennessä. Samalla arvioidaan toimenpidevaihtoehtojen vaikutuksia budjettiin ja kestävyysvajeeseen.

Selvityksen pohjalta uudistuksen kohteeksi valittujen yritystukien uudelleen kohdentamisesta talouden ja elinkeinorakenteen uudistumista tehokkaammin edistävällä tavalla tehdään ehdotus hallituksen kehysriihen 2014.

1. Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Esitetty linjaus ja sen pohjalta tehtävä arvio yritystukien vaikuttavuudesta tuottaa yhteismitallista ja tieteellisesti perusteltua fakta-aineistoa. Tältä pohjalta voidaan arvioida vaihtoehtoisia toimenpiteitä ja niiden vaikutuksia budjettiin ja kestävyysvajeeseen. Tällä hetkellä arvioita ei voida tehdä.

2. Lopputuote

Lopputuote on hallituksen linjaus yritystukien uudistamisesta. Tältä pohjalta hallitus voi tehdä päätöksiä yritystukien kohdentamisesta kevään 2014 kehysriihessä.

Hallitus antaa toimenpiteen jatkovalmistelua ohjaavan linjauksen 11/2013 ja valmistautuu päättämään toimenpiteen sisällöstä 3/2014 **(C)**.

2.1c

Esitetyt toimenpiteet

Pk-yritysten pankkirahoituksen saatavuus on vaikeutunut pankkien kiristyneen luotonannon seurauksena. Tiukentunut sääntely korottaa pankkien vakavaraisuusvaatimuksia ja lisää varainhankinnan kustannuksia. Lisäksi heikko ja epävarma taloustilanne lisää luottotappioiden riskiä ja vähentää pankkien riskienottohalukkuutta.

Pankkirahoituksen rinnalle kehitetään muita markkinaehtoisia rahoituskanavia: yritysten joukkovelkakirjamarkkinoita, pörssin toimintaa ja joukkorahoitusta.

Julkisen rahoituksen keinoin pk-yritysten ja suurten vientiyritysten rahoituksen saantia helpotetaan 1) laajentamalla Finnveran viennin rahoituksen valtuuksia ja täydentämällä siihen liittyviä rahoitusinstrumentteja vastaamaan keskeisten kilpailijamaiden tarjoamia rahoitusmahdollisuuksia ja -ehtoja ja 2) antamalla Finnveralle valtuudet osallistua pk-yritysten ja myöhemmin myös niitä suurempien yritysten joukkovelkakirjalainojen merkitsemiseen.

Finnveran viennin rahoitusta koskevat toimenpiteet

1. Finnveran vienti- ja alusluottojen valtuuksien sekä vientitakuuvaltuuksien merkittävä lisääminen (B)
2. Finnveran takaukset vientiä palveleville kotimaisille investointitavarakaupoille (E)
3. Finnveran takaukset pankkien vientiluottojen jälleenrahoitukselle (E)
4. Referenssitoimitusten rahoitus (E)

Joukkovelkakirjamarkkinoiden kehittämistoimenpiteet

5. Yritysten joukkovelkakirjamarkkinoiden edistäminen (E)
6. Finnveran osallistuminen pk-yritysten jvk-lainojen merkitsemiseen (B)
7. Finnveran osallistuminen pk-yrityksiä suurempien yritysten jvk-lainojen merkitsemiseen (E)

Muut rahoitusmarkkinoiden kehittämistä koskevat toimenpiteet

8. Pk-yritysten listautumiskynnyksen alentaminen (C)
9. Joukkorahoitustoiminnan edistäminen (E)
10. Kiinteistörahastolain korjaaminen (A)
11. Työeläkelaitosten sijoitustoiminta ja vieraan pääoman käyttö (E)
12. Yleishyödyllisten yhteisöjen sijoitusten verokohtelu (E)
13. Neutraliteettiongelman listatun sijoitusyhtiön ja sijoitusrahaston välillä (E)

Arvio taloudellisista vaikutuksista (11/2013 päätettävät toimenpiteet)

Finnveraa koskevilla toimenpiteillä ei olisi välittömiä budjettivaikutuksia. Finnveran luotonanto- ja takausvaltuuksien sekä valtion takausvastuun lisääminen kuitenkin lisäisi valtion vastuita ja riskinottoa.

Pörssin First North Helsinki -listalla olevien yritysten verokohtelun muuttaminen vastaamaan listaamattomien yritysten osinkoverotusta pienentäisi verokertymää nykytilanteeseen verrattuna mahdollisesti muutamia satoja tuhansia euroja vuodessa. Pidemmällä aikavälillä uudistus loisi edellytyksiä yritysten kasvuun ja työllisyyskehitykseen kotimaassa ja näin edistäisi talouden vahvistumista.

2.4

Terveen kilpailun ohjelmassa eri ministeriöille osoitetut vastuutoimet:

A Opetus- ja kulttuuriministeriö

Esityksen ydin

Terveen kilpailun ohjelmassa (TKO) todetun mukaisesti tavoitteena on osaltaan vaikuttaa tietoyhteiskunnan kehittämisen edellytyksiin. Terveen kilpailun ohjelman asiakohdat ovat:

- a) hyvitysmaksujärjestelmän uudistaminen (OKM),
- b) oikeushenkilöiden liittyminen tekijänoikeusjärjestöjen jäseniksi (OKM), sekä
- c) tekijänoikeusjärjestöjen aseman kilpailupoliittinen arviointi (Kilpailu- ja kuluttajavirasto).

Lopputuote

a) OKM on raportoinut, että **hyvitysmaksujärjestelmän uudistaminen** on ollut vireillä opetus- ja kulttuuriministeriössä syksystä 2011, mutta ratkaisua asiaan ei ole löytynyt. Valmistelun seuraavana vaiheena on selvittää mahdollisuus järjestää hyvitysmaksun edunsaajien ja maksuvelvollisten (valmistus, maahantuonti, kauppa) edustajien keskinäinen neuvottelukierros uudistukselle asetettujen tavoitteiden mukaisen yhden-suuntaisiin näkemyksiin perustuvan ratkaisun löytämiseksi. **(B)**

b) OKM:n raportin mukaisesti **selvitys oikeushenkilöiden tekijänoikeusjärjestö-jäsenyyteen liittyvistä seikoista** on siirtynyt toteutettavaksi sen jälkeen, kun TEM:n tilaama ja kesällä 2013 valmistunut selvitys (tekijänoikeustulon kohtelu eri oikeussubjektien kannalta) valmistui ja sitä on ehditty analysoida. Opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää lähiviikkoina työ- ja elinkeinoministeriön kanssa mahdollisten lisäselvitysten ja jatkotoimenpiteiden tarpeen. **(E)**

c) **Tekijänoikeusjärjestöjen aseman kilpailupoliittinen arviointi** on meneillään kilpailu- ja kuluttajavirastossa ja virasto tiedottaa arviointinsa tuloksista ja mahdollisista johtopäätöksistä niiden valmistuttua. **(E)**

B Sosiaali- ja terveysministeriö

Lääkehuolto

Esityksen ydin

Terveen kilpailun ohjelman mukaisesti STM jatkaa apteekkitoiminnan kehittämistä siten, että voidaan turvata kustannustehokas lääkehuoltojärjestelmä. TKO:n yhteydessä tarkasteluun otetaan apteekkilupien myöntämisprosessi, apteekkiverkoston tiheys, apteekkitoiminnan tehostaminen sekä lääketaksa.

STM on raportoinut, että lääkehuoltoa kehitetään hallitusohjelman ja Lääkepolitiikka 2020 -linjausten mukaisesti. Vuoden 2014 alussa tulevat voimaan apteekkimaksun määräytymistä ja lääketaksaa koskevat uudet säädökset. Apteekkitoimintaa koskevat säädökset tulevat voimaan vuoden 2014 aikana. Marraskuussa 2013 asetetaan ”Apteekkitoiminnan ja muun lääkehuollon kehittäminen” -työryhmä, jonka tavoitteena on selvittää millaisia säädösmuutoksia tarvitaan, jotta lääkehuollon toiminta sekä laitos- että avohuollossa tukee mahdollisimman hyvin uusia sosiaali- ja terveyspalvelurakenteita ja niiden toimintaa. Työryhmä ottaa kehittämistyössään huomioon myös rakennepoliittisen ohjelman tavoitteet.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Budjettivaikutus: Vuoden 2014 alussa voimaan tulevat apteekkimaksu- ja lääketaksamuutokset ovat valtiolle kustannusneutraaleja, muiden mahdollisten toimenpiteiden taloudelliset vaikutukset arvioidaan myöhemmin.

Lopputuote

Ehdotukset säädösmuutoksista laaditaan vuoden 2014 loppuun mennessä ja HE lääkelain muuttamiseksi vuoden 2015 aikana. Säädösmuutokset tulevat voimaan vuoden 2016 alusta. **(E)**

Alkon myymälät

Esityksen ydin

Terveen kilpailun ohjelmassa todetaan, että ”Alkon myymälöiden sijoittuminen vahvistaa käytännössä kahden suurimman kaupparyhmän kilpailuetua pienempiin toimijoihin nähden ja sijoittumispolitiikka saattaa olla osaltaan lujittamassa keskittynyttä kaupan rakennetta.”

Tämän johdosta ohjelma toteaa, että ”Alko Oy:n omistajaohjauksen keinoin vaikutetaan siihen, että Alkon myymälöiden sijoittelupäätösten tekemisessä otettaisiin huomioon päätösten vaikutukset päivittäistavara-kaupan kilpailuun.”

STM:n raportin mukaan Alkon omistajaohjaus on ollut myymälöiden sijoittelupäätöksistä yhteydessä hallituksen puheenjohtajaan sekä yhtiön johtoon. Alko on valmistellut myymälöiden sijoittumista koskevan liikepaikka-suunnitelman, jonka Alkon hallitus on hyväksynyt. Muutosta on valmisteltu vuoden 2013 aikana ja konkreettiset muutokset toteutuvat vuodesta 2014 alkaen. Suunnitelma, josta ilmenee muun ohella myymälöiden nykytilanne sekä suunnitelman mukainen tilanne vuoden 2014 lopussa, on liitteenä. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan suunnitelma ottaa huomioon päätösten vaikutukset päivittäistavara-kaupan kilpailuun terveen kilpailun ohjelman tavoitteiden mukaisesti lyhyellä aikavälillä. Ministeriö huolehtii omistajaohjauksella, että suunnitelmaa jatketaan osana Alkon liiketoimintaa.

Lopputuote

Alkon myymälöiden sijoittumista koskeva liikepaikka-suunnitelma on hyväksytty. Muutosta on valmisteltu vuoden 2013 aikana ja konkreettiset muutokset toteutuvat vuodesta 2014 alkaen. **(E)**

C Työ- ja elinkeinoministeriö

Esityksen ydin

Energia-ala ei ole ollut terveen kilpailun ohjelman piirissä, mutta TEM ehdottaa rakennepoliittisen ohjelman kirjauksen edellyttämällä tavalla energia-alaa koskevat linjaukset.

- a) Tuulivoimainvestointeihin liittyvän epävarmuuden poistamiseksi valmistellaan kansallisen ilmasto- ja energiastrategian 47 kohdan mukainen säädösmuutos, joka selkeyttää tuulivoimalle varatun kiintiön 2500 MVA jakoon liittyvää menettelyä.

Tuulivoimainvestointien tukijärjestelmän arviointityö 2500 MVA kiintiön tultua täyteen voidaan aloittaa, kun EU:n uusien valtiontukisuntaviivojen sisältö ja EU:n energia- ja ilmastopolitiikan kehikko sekä erityisesti uusiutuvan energian rooli vuoteen 2030 ja 2020-luvun investointi- ja tuotantokustannukset ovat tiedossa. Tämän kohdan kannalta myös rakenneohjelman kohta 2.14. on keskeisen tärkeä.

- b) Pienimuotoisen sähköntuotannon esteitä poistetaan ja tällaisen tuotannon edellyttämät järjestelmätoimet toteutetaan.
- c) Jos LNG-terminaalit varmistavat maakaasuverkkoon vaihtoehtoisen hankintakanavan, jakeluverkon ja kaasun myynnin eriyttäminen toteutetaan viivytyksittä. Samalla luodaan edellytykset vaihtoehtoisten tuottajien (LNG, erilaiset biokaasut) verkkoon pääsyyn ja sitä kautta markkinoille pääsyyn.
- d) Uusiutuvan energian tukien ja päästökaupan ohjausmekanismien yhteen sovittamista parannetaan siten, että järjestelmä kannustaa nykyistä paremmin yrityksiä matalahiiliseen tuotantoon. Näillä muutoksilla on valtiontaloudellisia vaikutuksia, joita ei ole pystytty etukäteen arvioimaan. Arviointityö käynnistetään sen jälkeen, kun EU:n uusien valtiontukisuntaviivojen sisältö ja EU:n energia- ja ilmastopolitiikan kehikko ja erityisesti uusiutuvan energian rooli vuoteen 2030 on tiedossa.

Lopputuote

- a) Säädosmuutos, joka selkeyttää tuulivoimalle varatun kiintiön 2500 MVA jakoon liittyvää menettelyä, on tavoitteena saada voimaan syksyllä 2014..

Tuulivoimainvestointien tukijärjestelmän arviointityön aikataulua ei voida vielä ennakoida. **(E)**

- b) Pienimuotoisen sähköntuotannon esteiden selvittämiseksi on tarkoitus asettaa työryhmä marraskuussa 2013, ja sen toimikausi päättyisi 30.11.2014. **(E)**
- c) Jakeluverkon ja kaasun myynnin eriyttämisen aikataulua ei voida vielä ennakoida. **(E)**
- d) Uusiutuvan energian tukien ja päästökaupan ohjausmekanismien yhteen sovittamisen parantamisen aikataulua ei voida vielä ennakoida. **(E)**

D Ympäristöministeriö

Terveen kilpailun ohjelmassa YM:n vastuualueella on kaavoitusta ja rakentamista sekä jätemarkkinoita koskevat asiakohdat.

Jätemarkkinat

Esityksen ydin

YM on todennut, että terveen kilpailun ohjelman mukaisesti selvitys jätelain soveltamiskäytännöistä on meneillään. Siksi on ilmeistä, että jätelain soveltamisesta ja siihen liittyvistä epäillyistä ongelmista ei ole vielä käytettävissä sellaista järjestelmällistä seurantatietoa, jonka perusteella olisi mahdollista tehdä ehdotuksia eduskunnassa vastikään hyväksytyjen lain keskeisten linjausten muuttamisesta. Ympäristöministeriö on keväällä 2013 käynnistänyt yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön ja kuluttaja- ja kilpailuviraston kanssa hankkeen jätelain toimivuuden arvioimiseksi. Hankkeessa selvitetään jätelain soveltamiskäytäntöjä ja toimivuutta erityisesti yhdyskuntajätehuoltoa koskevien säännösten osalta. Hankkeen tulokset ovat käytettävissä vuoden 2014 keväällä. Tuottajavastuuta koskevien säännösten toimivuuden arviointi ei sisälly vireillä olevaan hankkeeseen sen vuoksi, että mainitut säännökset ovat olleet voimassa vain hyvin lyhyen aikaa eikä kokemuksia niiden soveltamisesta ole kertynyt riittävästi. Jätelain toimivuuden arviointia on kuitenkin tarkoitus seuraavassa vaiheessa jatkaa muun muassa tuottajavastuuta koskevien säännösten osalta.

Lopputuote

Jätelain toimivuuden arviointi –selvityksen tulokset ovat käytettävissä keväällä 2014 ja tämän jälkeen arvioidaan jatko. (E)

Kaavoitus

Esityksen ydin

YM on todennut, että rakennepoliittisen ohjelman kohta 2.2 käsittelee kaavoitukseen liittyvien kaupan kilpailun esteiden purkamista. Siksi ehdotukset on YM:n mukaan selkeintä käsitellä kohdassa 2.2. YM on toimittanut alustavan raporttinsa kaavoituksen osalta.

YM on todennut, että kaavoitukseen liittyvien kaupan esteiden ja vähittäiskaupan sääntelyn arviointi sisältyy maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden kokonaisarviointiin, joka valmistuu vuoden 2013 lopussa.

YM aikoo toteuttaa seuraavat maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden arvioinnissa esiin tulleet kilpailun ja vähittäiskaupan ohjauksen toimivuutta koskevat kehittämistarpeet:

- a) Kilpailun toimivuuden edistämisen näkökulma sisällytetään maankäyttö- ja rakennuslain mukaisiin alueidenkäytön suunnittelun tavoitteisiin, maakunta-, yleis- ja asemakaavojen sisältövaatimuksiin sekä vähittäiskauppaa koskeviin erityissäännöksiin. Lain muutoksessa otetaan huomioon suunnittelutilanteen edellytykset sekä kaavojen ohjaustavoite ja tarkkuus. Lain muutos ei saa vaarantaa eheää yhdyskuntarakennetta.
- b) Maankäyttö- ja rakennuslaista puuttuvat säännökset kunnan maapolitiikan harjoittamisesta sekä kunnan maapolitiikan hoidon tueksi laadittavasta maapoliittisesta ohjelmasta. Maapolitiikan hoito lisätään maankäyttö- ja rakennuslakiin tonttituotannon sekä rakentamisen ja kaupan kilpailun toimivuuden edistämiseksi.
- c) Kilpailun toimivuuden arviointiin liittyviä menetelmiä ja ohjeistusta kehitetään erilaisessa alueidenkäytön suunnittelussa.
- d) Maakuntakaavoituksen ohjauksen toimivuutta parannetaan. Kehitetään mm. ympäristöministeriön ja ELY-keskusten sekä maakuntaliittojen välistä yhteistyötä sekä selvitetään maankäyttö- ja rakennusasetuksessa säädettyjen viranomaisneuvottelujen ajankohtien muutostarpeet.
- e) Selvitetään maakuntakaavojen vahvistamismenettelyn vaihtoehdot ja niiden vaikutukset kaavajärjestelmän toimivuuteen.

Taloudelliset vaikutukset

Toimeenpanon talousarviovaikutuksia ei rakennepoliittisen ohjelman tässä valmisteluvaiheessa ole mahdollista arvioida.

Lopputuote

a)-b) Rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanon edellyttämät maankäyttö- ja rakennuslain muutokset liitetään osaksi lain arvioinnissa esiin tulleiden muutostarpeiden kokonaisuutta tai tehdään tarvittaessa erillisinä toimenpiteinä.

a)-b) luokittelu: B

c)-d) luokittelu: E

e) luokittelu: C

2.5

Toimenpiteet

Liikkuvuuden kasvu Suomen ja Venäjän välillä (ml. EU:n ja Venäjän välinen mahdollinen viisumivapaus) (D)

Toimenpiteet rajanylitysten sujuvoittamiseksi (C)

Liikenneinfrastruktuurin ja saavutettavuuden kohentaminen (E)

Kaavoituksen uudistaminen (E)

Venäjän kieli- ja kulttuurikoulutus (C)

Viranomaisten venäjänkieliset neuvonta- ja tukipalvelut (E)

Toimintaympäristömuutosten tuomat uudet liiketoimintamahdollisuudet Suomessa (C)

Sisäisen turvallisuuden takaaminen (E)

Yritysten kansainvälistymisen edistäminen (C)

Matkailun edistäminen Suomeen (C)

Aluetason yhteistyö (E)

Investointien edistäminen Suomeen (C)

Suomen maakuvan edistäminen (E)

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

1) Rajanylityspaikkojen kehittämishankkeen (20 miljoonaa rajanylittäjää) loppuunsaattaminen edellyttää pysyvää lisärahoitusta Rajavartiolaitokselle 5,0 miljoonaa euroa ja Tullille 4,4 miljoonaa euroa. Rajanylityspaikkojen jatkokehittämishanke (30 miljoonaa rajanylittäjää) edellyttää noin 2,75 miljoonaa euroa kerta-luonteisiin investointeihin sekä noin 23 miljoonan pysyvää lisärahoitusta Rajavartiolaitokselle ja 1,3 miljoonaa euroa kertaluonteisiin investointeihin sekä noin 9,6 miljoonan pysyvää lisärahoitusta Tullille. Tulevien vuosien lisärahoitus on käsittelyssä kehyspäättöksen 2015 - 2018 yhteydessä;

2) luodaan uusi rahoituskanava pk-yritysten kansainvälistymisen edistämiseksi. Kehysbudjettiin vuosille 2015 - 2018 esitetään uutta pysyvää 10 miljoonan euron määrärahaa, jolla tuetaan pk-yritysten asiantuntija- ja neuvontapalvelujen ostoa 50 prosentin tukiosuudella;

3) kohdennetaan lisäksi 100 000 euron vuosittainen lisämääräraha maatalous- ja elintarviketuotteiden Venäjän-viennin edellytyksiä koskevan suunnitelmallisen koulutuksen järjestämiseen;

4) kohdennetaan 300 000 euron vuosittainen lisämääräraha Invest in Finlandille venäläisten investointien edistämiseen kehysbudjetin 2015 - 2018 käsittelyssä.

5) kohdennetaan 500 000 euron vuosittainen lisämääräraha matkailumarkkinointipanostuksiin Venäjällä ja 100 000 euron lisämääräraha venäläisten matkailijoiden tilastointiin sekä n. 600 000 euron vuosittainen määräraha vuosille 2014 - 2015 hoito- ja hyvinvointipalveluiden edistämiseen;

6) kohdennetaan yhteensä 500 000 euron lisämääräraha Pohjoisen kasvukäytävän perustamisen edellyttämisiin välttämättömiin toimiin vuonna 2014 - 15.

”Venäjän kasvavat markkinat ja ostovoima” toimenpidekokonaisuuden vaikutukset julkiseen kestävyYTEEN ovat positiivisia.

Lopputuote

”Venäjän kasvavat markkinat ja ostovoima” -toimenpiteillä on myönteinen vaikutus Suomen talouskasvuun, matkailun kehittämiseen ja venäläisten investointien edistämiseen. Venäjän kasvavien markkinoiden hyödyntämisen rakentuu pääasiassa olemassa olevien toimintojen kehittämisestä ja vahvistamisesta jatkuvana toimintona, minkä johdosta valtaosa sen toimenpiteistä on jatkuvia, käynnissä olevia ja pitkäkestoisia toimintoja eikä niissä ole erityisiä aikatauluja.

2.6

1. Esityksen substanssidiin

Esitetään, että hallitus tekee linjauksen uudistavasta teollisuuspolitiikasta, jonka tavoitteena on nopeuttaa suomalaisten teollisuuden suuntautumista maailmanlaajuisen asiakastarpeiden ratkaisemiseen kasvavilla markkinoilla, monipuolistaa Suomen yritys- ja toimialarakennetta ja kanavoida Suomeen enemmän hyvinvointia globaaleista arvoverkoista.

Linjaus valmistellaan syksyn aikana tuotetun laaja-alaisen analyysin ja toimenpide-ehdotusten pohjalta. Linjauksen toteutukseen kytketään yritykset, järjestöt, tutkimuslaitokset ja alueelliset toimijat TEM:n koordinoiman strategisen vuoropuhelun kautta.

2. Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Yritysten ja julkisen sektorin rohkeilla päätöksillä Suomi voi nostaa valmistavan teollisuuden arvonlisän kasvun 2-3 prosenttiin vuodessa (tämänhetkinen kasvuennuste 1,3 % vuodessa).

Tarkemmat arviot uudistuvan teollisuuspolitiikan vaikutuksista budjettiin ja kestävyysvajeeseen tuotetaan helmikuuhun 2014 mennessä.

3. Lopputuote

Lopputuote on hallituksen linjaus uudistavasta teollisuuspolitiikasta.

Hallitus päättää toimenpiteen sisällöstä 11/2013 **(LUOKKA B)**.

tai

Hallitus antaa toimenpiteen jatkovalmistelua ohjaavan linjauksen 11/2013 ja valmistautuu päättämään toimenpiteen sisällöstä 3/2014 **(LUOKKA C)**.

2.7

Tehdään selvitys veronumeron ja rakennusalan urakkatietojen raportointivelvollisuuden laajentamisesta.

Selvitys käynnistetään sen jälkeen, kun rakennusala koskevat veloitteet ovat olleet voimassa noin vuoden eli aikaisintaan vuonna 2015 **(Luokka E)**.

Välillisiin työvoimakustannuksiin liittyviä menettelytapoja yksinkertaistetaan kehittämällä Palkka.fi-palvelua. Sitä laajennetaan niin, että tapaturmavakuutusyhtiöt osallistuvat palveluun.

Julkistalouteen toimenpiteellä ei ole vaikutuksia.

Muistion valmistellaan harmaan talouden ministerityöryhmälle marraskuun 2013 loppuun mennessä **(Luokka E)**.

Kartoitetaan vuoden 2013 loppuun mennessä poikkihallinnollisesti eri viranomaisille saapuvien vihjeiden nykytilanteesta.

Julkistalouteen toimenpiteellä ei ole vaikutuksia.

Kartoitus ja esitys keskitetyn verkkopalvelun järjestämisestä valmistellaan niin, että harmaan talouden ministerityöryhmä voi linjata alkuvuodesta 2014 keskitetyn verkkopalvelun vastuutahon ja käyttöönoton jatkovalmistelun **(Luokka C)**.

2.8*

Tilaajavastuuta alihankkijoiden veroista tehostetaan. Erityisen moitittavien laiminlyöntien osalta korotetaan laiminlyöntimaksua ja tällainen tilaaja tai pääurakoitsija suljetaan julkisten hankintojen ulkopuolelle. Tietoisuus työntekijöiden alipalkkauksesta säädetään laiminlyöntimaksun korottamisperusteeksi. Tilaajavastuun rooli laajemmin sekä vastuun kehittämistarpeet, erityisesti yhteisvastuuseen ja alipalkkauksen torjuntaan liittyvät kysymykset arvioidaan aikaisintaan vuonna 2015.

Ensi vaiheessa (Luokka C): Tilaajavastuulakia uudistetaan nykyisen kaltaisen selvitysvelvollisuuden ja laiminlyöntimaksun pohjalta.

Tilaajavastuulain uudistusta valmistelevan työryhmän työn yhteydessä tehdään erillinen vaikutus- ja kustannusselvitys.

Hallituksen esitys annetaan viimeistään syksyllä 2014.

Toisessa vaiheessa (Luokka D): Toistuvasti tilaajavastuuta laiminlyönyt tilaaja suljetaan julkisten hankintojen ulkopuolelle. Poissuljentaperusteesta säädetään ja siihen liittyvä vaikutusten arviointi tehdään hankintalain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Kolmannessa vaiheessa (Luokka D): Kokonaisarviointi tehdään samassa yhteydessä muiden harmaan talouden torjuntaan liittyvien selvitysten (veronumeron käytön laajentaminen, ryhmäkanteen ulottaminen muun muassa työoikeudellisiin asioihin, työmarkkinoiden neuvottelu- ja sopimusjärjestelmää koskeva kolmikantavalmistelu, työsuojeluasioissa hallinnollisen seuraamuksen käyttöönoton valmistelu) kanssa.

2.9

Esityksen substanssiydin

Koulutus- ja työvoimatarpeen ennakointia kehitetään työmarkkinoiden toiminnan ja Suomen kilpailukyvyn vahvistamiseksi, lähtien työ-, elinkeino- ja koulutuspolitiikan tavoitteista, luoden nykyistä paremmat edellytykset samansuuntaisille toimille. Monipuolisesti tuotettu ennakointitieto ja vaihtoehtoja sisältävät skenaariot palvelevat koulutustarjontaa koskevaa päätöksentekoa. Koulutuksen osuva mitoittaminen ja osaamishaasteisiin vastaaminen edistävät työmarkkinoiden toimintaa, työpaikkojen syntyä ja yritysten kilpailukykyä. Syvennetään ja tarkennetaan ministeriöiden ennakointitoimintaa ja työnjakoa perustuen nykyiseen toimintamalliin, jossa TEM, OKM, STM ja VM yhdessä tilaavat työvoima- ja osaamistarpeen ennakkoinnin taustaksi VATT:lta talouden yleiseen tasapainomalliin perustuvia skenaarioita ja analyysijä talouden, työmarkkinoiden ja alueiden kehityksestä. **Toimenpidesuunnitelma on liitteenä.**

Taloudelliset vaikutukset

Budjettivaikutus: VATT tarvitsee 1 htv:n lisäyksen talouden yleiseen tasapainomalliin perustuvaan analyysityöhön, erityisesti työmarkkinoiden toiminnan ja työvoimatarpeen arviointiin. Opetushallitus tarvitsee 1 htv:n lisäpanostuksen koulutustarpeen ennakointiin.

Talouden kestävyyttä ennakointi edistää työmarkkinoiden paremman toiminnan kautta.

Lopputuote

Ennakointi raportoidaan laajasti eri foorumeilla ja kirjallisesti, ja ennakkoinnin numeeriset tulokset saatetaan tietokantoina julkiseen käyttöön. **(E)**

2.10

Hallitus päätti rakennepoliittisessa ohjelmassaan, että rakennerahastojen hallintomalli uudistetaan kustannustehokkaammaksi. Samalla varmistetaan, että tulevan rakennerahastokauden ohjelma tukee kasvua, työllisyyttä, vähähiilisyyttä ja rakennemuutosta.

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä päätti 18.9.2013, että ensi vuoden alusta alkavalla rakennerahastokaudella neljä ELY-keskusta erikoistuu rakennerahastojen hallintoon. Jokaisella suuralueella on oma rakennerahastohallinnointiin erikoistunut ELY-keskus: Pohjois-Suomessa Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus Oulussa, Itä-Suomessa Etelä-Savon ELY-keskus Mikkeliissä, Länsi-Suomessa Keski-Suomen ELY-keskus Jyväskylässä ja Etelä-Suomessa Hämeen ELY-keskus Lahdessa.

(A)

3.8

Esityksen substanssiydin

Valmistelun tavoite ja aikataulu: Hankintalakia valmisteleva työryhmä ja sen työtä ohjaava seurantaryhmä asetetaan marraskuun alussa. Kokonaisuudistuksen aikataulutavoitteena on uusien lakien voimaantulo direktiivien mukaisesti helmikuussa 2016.

Arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista

Vaikutus julkisen talouden kestävyys: Menettelyiden uudistaminen antaa uusia vaihtoehtoja kilpailuttamiseen. Keskeistä on luoda nykyistä käytännönläheisempää ja konkreettisempaa ohjausta siitä, kuinka lain tarjoamia eri mahdollisuuksia voidaan erityyppisissä hankinnoissa parhaiten hyödyntää. Oikean kilpailuttamistavan valinnalla säästetään ostajan hallinnollisia kustannuksia ja myös yritysten hallintotyön määrää.

Määrärahaseuraamukset: kokonaisuudistuksessa on luotava myös uusi valvontajärjestelmä ja organisoitava neuvontaa. Näistä aiheutunee kustannuksia vuoden 2016 alusta lukien.

Lopputuote

Suomen hankintalainsäädännön kokonaisuudistus toteutetaan helmikuussa 2014 annettavien uusien EU-direktiivien mukaiseksi hallitusohjelma huomioiden. Tavoitteena on tehdä menettelyistä mahdollisimman joustavia ja käytännön hankintatoimeen sopivia. Kilpailuttamisvelvoitteen sisältö ja keskeiset periaatteet säilynevät nykyisellään, mutta soveltamisalaan ja lähes kaikkiin hankintaprosessin eri vaiheisiin tulee tarkennuksia. Hankintojen ulkoistamiseen ja palvelutasoon liittyviä kysymyksiä käsitellään myös vireillä olevassa kuntalakiuudistuksessa. (E)